

Aan
De minister van Financiën van Sint Maarten

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
30 november 2023
Ons kenmerk
Cft 202300128
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage
2

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de vastgestelde jaarrekening 2021

Geachte heer Irion,

Op 17 november 2023 ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de vastgestelde jaarrekening 2021 van Sint Maarten. Met dit schrijven ontvangt u het advies van het Cft bij deze jaarrekening.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u de nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij dit advies.

Oordeel

Sint Maarten heeft een inhaalslag gemaakt met het vaststellen van de jaarrekeningen. Het is positief dat de opschoningsacties tot zichtbare resultaten ten aanzien van de beschikbare controle-informatie hebben geleid. Significante kwaliteitsverbeteringen blijven echter uit. Het Cft adviseert Sint Maarten om inspanningen om de kwaliteit van de jaarrekeningen verder te verbeteren voort te zetten.

Sint Maarten realiseerde in 2021 een tekort op de gewone dienst van ANG 96 miljoen. Dit resultaat komt gunstiger uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een hogere dan begrote realisatie van de baten en een lagere realisatie van de lasten. Het gerealiseerde tekort valt binnen het door de Rijksministerraad (RMR) voorlopige maximaal toegestane tekort op kasbasis van ANG 174 miljoen.² In een separaat bericht aan de RMR en aan Sint Maarten zal ingegaan worden op de aansluiting tussen het maximaal toegestane tekort op kas-benadering en het gerealiseerde tekorten op basis van de baten-lasten-benadering.

Toelichting

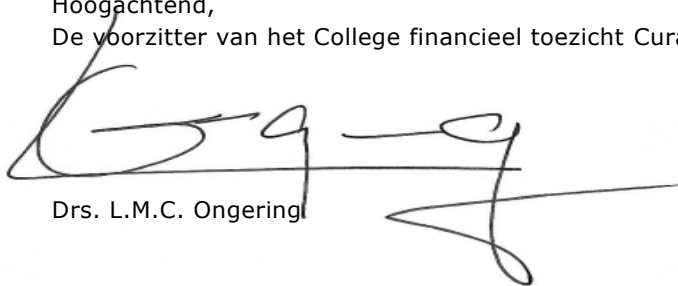
Uit de jaarrekening blijkt het tekort op de gewone dienst ANG 145 miljoen lager uit te vallen dan begroot. De realisatie van de baten is ANG 57 miljoen hoger dan begroot. Dit is onder andere het gevolg van een bijdrage uit het trustfonds voor de wederopbouw van de luchthaven, de schenking van diverse activa vanuit het National Recovery Program Bureau (NRPB) en overige bijdragen van Nederland. De lasten zijn ANG 88 miljoen lager dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van lagere lasten van goederen en diensten en de coronasteunmaatregelen dan begroot.

De Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) constateert dat, ondanks verbeteringen ten aanzien van de controleerbaarheid van de jaarrekening, niet kan worden vastgesteld dat de jaarrekening een juiste weergave biedt van de financiële positie van Sint Maarten. De Algemene Rekenkamer Sint Maarten (ARS) oordeelt dat de jaarrekening 2021 geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het land. Sint Maarten geeft aan in samenwerking met de Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) verder te werken aan de verbetering van de kwaliteit van het financieel beheer.

Conform het verzoek van de RMR nam Sint Maarten bij de aanbidding van de jaarrekening 2021 een vergelijking op van de berekening van het tekort op kasbasis en op basis van de baten-lasten-benadering. Het Cft constateert dat het tekort van ANG 96 miljoen op basis van de baten-lasten-benadering, binnen het door de RMR voorlopige maximaal toegestane tekort op kasbasis van ANG 174 miljoen blijft. Sint Maarten geeft in de jaarrekening 2021 niet aan hoe het tekort op de gewone dienst gecompenseerd zal worden.³ Sint Maarten geeft aan hierover in gesprek te zijn met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Sint Maarten
De minister-president van Sint Maarten
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Sint Maarten

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Tabel 1 toont voor het jaar 2021 de gerealiseerde en begrote baten en lasten van de gewone dienst.

Tabel 1: Overzicht realisatie en begroting gewone dienst (in miljoenen ANG)⁴

Gewone dienst	Jaarrekening 2021	Begroting 2021	Jaarrekening t.o.v. de begroting
Baten	429	372	57
Belastingen	303	306	-3
Vergunningen	17	12	5
Licenties en concessies	42	40	2
Ontvangen bijdragen en subsidies	53	-	53
Overige baten	15	14	1
Lasten	525	613	-88
Personeelslasten	202	190	12
Goederen en diensten	103	164	-61
Sociale voorzieningen	36	26	10
Afschrijving	31	9	22
Subsidies en overdrachten	133	202	-69
Studiebeurzen	4	4	-
Bank- en rentelasten	11	12	-1
Overig	3	6	-3
Resultaat	-96	-241	145

Bron: vastgestelde jaarrekening 2021 en de vastgestelde begroting 2021 van Sint Maarten.

De jaarrekening 2021 toont een tekort op de gewone dienst van ANG 96 miljoen. Dit is het resultaat van het saldo op de gewone dienst en een correctie van per saldo ANG 20 miljoen op de afschrijving en afwaardering van activa. Sint Maarten blijft met het tekort van ANG 96 miljoen binnen het door de RMR voorlopig maximaal toegestane tekort van ANG 174 miljoen voor het begrotingsjaar 2021.

De baten vallen in 2021 ANG 57 miljoen hoger uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door ANG 5 miljoen hogere baten voor vergunningen dan begroot. Ook ontving Sint Maarten hogere bijdragen en subsidies, waaronder een bijdrage van ANG 33 miljoen vanuit het trustfonds voor de wederopbouw van de luchthaven, ANG 7 miljoen aan overgedragen activa vanuit het NRPB en ANG 13 miljoen aan bijdragen uit Nederland voor voedselbonnen en de versterking van de justitieketen.⁵ De lasten zijn ANG 88 miljoen lager dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van ANG 61 miljoen lagere lasten voor goederen en diensten en ANG 69 miljoen minder lasten voor subsidies en overdrachten, waarvan ANG 55 miljoen betrekking heeft op minder lasten voor coronasteunmaatregelen dan begroot.

Personeelslasten en sociale voorzieningen vallen hoger uit dan begroot. Dit is met name het gevolg van het te laag begroten van de lasten van de overheidsziektekostenregeling (OZR) en van de PP-kaarten

Tabel 2: Overzicht resultaat gewone dienst 2010-2021 (in miljoenen ANG)⁶

Gewone dienst	Baten	Lasten	Resultaat
2010 ⁷	67	79	-11
2011	403	408	-5
2012	451	434	17
2013	490	489	1
2014	430	450	-21
2015	459	469	-9
2016	473	481	-8
2017	407	569	-161
2018	378	499	-121
2019	453	473	-20
2020	388	569	-181
2021	429	525	-96
Cumulatief tekort 2010-2021			-616

Bron: vastgestelde jaarrekeningen 2010-2021 van Sint Maarten.

Vanaf 2010 tot en met 2021 realiseerde Sint Maarten, met uitzondering van de jaren 2012 en 2013, elk jaar een tekort op de gewone dienst. Het cumulatieve tekort op de gewone dienst voor de jaren 2010 tot en met 2021 bedraagt ANG 616 miljoen. Bij aanbidding van de jaarrekening 2021 aan het Cft heeft Sint Maarten niet aangegeven hoe het tekort op de gewone dienst gecompenseerd zal worden. Sint Maarten is hierover in gesprek met het ministerie van BZK.

Kapitaaldienst en rentelastnorm

De kapitaaldienst sluit in 2021, omdat Sint Maarten ANG 118 miljoen aan liquiditeitssteun ontving van Nederland om de tekorten op de gewone dienst te dekken. Hiermee wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub b van de Rft. De rentelasten van de collectieve sector bedragen in 2021 ANG 14 miljoen. De rentelasten blijven daarmee onder de vastgestelde rentelastnorm van ANG 32 miljoen. Sint Maarten voldoet hiermee aan artikel 15 lid 1 sub c van de Rft.

Ontwikkeling balans (eigen vermogen en schulden)

Eind 2020 bedroeg het eigen vermogen van Sint Maarten ANG 74 miljoen. In tabel 3 is de ontwikkeling van het eigen vermogen van Sint Maarten weergegeven. Het eigen vermogen daalde naar een negatief bedrag van ANG 378 miljoen ultimo 2021. Deze daling is het gevolg van het cumulatieve gerealiseerde tekort op de gewone dienst en van mutaties door opschoning van de administratie en balansposten.

Solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. De solvabiliteit van Sint Maarten daalde van plus 15 procent in 2014 naar een negatieve solvabiliteit van min 51 procent in 2021. Om het eigen vermogen te herstellen is het noodzakelijk dat de tekorten door middel van overschotten op de gewone dienst worden gecompenseerd.

Tabel 3: Ontwikkeling eigen vermogen en schulden (in miljoenen ANG)⁸

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Eigen vermogen per 31 december	137	128	133	-23	-144	-113	-294	-378
Solvabiliteit per 31 december	15%	14%	14%	-3%	-18%	-16%	-38%	-51%
i. Langlopende schulden	504	503	502	521	596	569	735	906
ii. Kortlopende schulden	258	246	353	297	340	368	342	212
<i>Waarvan voorziening</i>	<i>15</i>	<i>11</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>10</i>	<i>13</i>
iii. Totale schuld	762	749	855	818	936	938	1.077	1.118

Bron: vastgestelde jaarrekeningen 2014-2021 van Sint Maarten.

De langlopende schulden namen in 2021 met ANG 171 miljoen toe tot ANG 906 miljoen. De kortlopende schulden (exclusief voorzieningen) namen met ANG 130 miljoen af tot ANG 199 miljoen. Deze daling is grotendeels het resultaat van mutaties als gevolg van de opschoning van de financiële administratie.

Ultimo 2021 bedroeg het totaalbedrag aan schulden van Sint Maarten ANG 1.118 miljoen. De schuldquote kwam daarmee uit op 46 procent van het bruto binnenlands product.⁹

Financieel beheer

Sint Maarten werkt samen met de TWO aan de verkorting van de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekeningen. Ook wordt gewerkt aan de verbetering van het financieel beheer. Het Cft acht deze ontwikkelingen positief en benadrukt het belang van verduurzaming van de verbeteringen die uit deze projecten volgen. Sint Maarten kan vervolgens toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening.

Tabel 4 geeft een overzicht van het oordeel van de SOAB en van de ARS bij de jaarrekeningen 2014 tot en met 2021.

Tabel 4: Overzicht oordeel SOAB en ARS bij jaarrekeningen 2014-2021

Jaar	SOAB		ARS	
	<i>Getrouwheid</i>	<i>Rechtmatigheid</i>	<i>Getrouwheid</i>	<i>Rechtmatigheid</i>
2021	Oordeelonthouding	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2020	Oordeelonthouding	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2019	Oordeelonthouding	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2018	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2017	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2016	Oordeelonthouding	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2015	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel
2014	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel	Afkeurend oordeel

Bron: rapportages externe accountant en de ARS bij jaarrekeningen 2014-2021

De SOAB merkt in zijn controlerapport bij de jaarrekening 2021 een verbetering op in de beschikbare controle-informatie in vergelijking met voorgaande jaren. Sint Maarten herzag in 2021 meerdere posten, waaronder de vaste activa, debiteuren, crediteuren en verplichtingen. De SOAB heeft echter onvoldoende informatie ontvangen om na te kunnen gaan of deze correcties op de juiste wijze zijn uitgevoerd. Daarnaast merkt de SOAB op dat het, ondanks de verbetering ten aanzien van de beschikbare controle-informatie, toereikende informatie mist om het bestaan, de accuraatheid, de volledigheid alsook de waardering en de allocatie van een deel van de posten en staten met een materieel belang vast te kunnen stellen. Om deze reden heeft de SOAB bij de jaarrekening 2021 een verklaring van oordeelonthouding afgegeven voor het getrouwheidsaspect en een afkeurende verklaring voor het rechtmatigheidsaspect.

De ARS heeft bij de jaarrekening 2021 een afkeurend oordeel afgegeven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. In zijn onderzoeksrapport bij de jaarrekening 2021 concludeert de ARS dat deze geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van Sint Maarten. Daarbij ziet de ARS nog onvoldoende materiële en structurele kwaliteitsverbeteringen in de jaarrekening.

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Op basis van artikel 18 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) reageert het Cft op de jaarrekening. In aansluiting daarop doet het Cft op grond van artikel 19 lid 3 van de Rft aanbevelingen op het gebied van het financieel beheer. Het toetsingskader voor de beoordeling van de jaarrekening wordt gevormd door de Rft en de aanwijzing die de Rijksministerraad (RMR) in september 2015 gaf aan het bestuur van Sint Maarten. Staatsblad 2015, Besluit van de 30e oktober 2015 tot afkondiging van het Besluit van 8 september 2015 houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Sint Maarten tot het oplossen van de ontstane betalingsachterstanden, de compensatie van gerealiseerde tekorten op de gewone dienst in periode 2010-2014, het in de begroting 2015 en de meerjarenbegroting volledig opnemen van de zorgen pensioenuitgaven en het nemen van maatregelen ten behoeve van een houdbaar pensioen- en sociale zekerheidsstelsel. De RMR heeft op 18 april 2019 besloten tot verlenging van de aanwijzing, maar over de nieuwe termijnen heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden.

² Vanwege de gevolgen van de coronacrisis, heeft de RMR aan Sint Maarten, op diens verzoek, toestemming verleend om, op basis van artikel 25 lid 1 van de Rft, voor het jaar 2021 af te wijken van de centrale begrotingsnorm van artikel 15 lid 1 sub a van de Rft. Voor het begrotingsjaar 2021 stelde de RMR het voorlopig toegestane tekort vast op ANG 174 miljoen. De verschillen tussen de berekening van het tekort op kasbasis en op basis van de baten-lasten-benadering dienen hierbij nog te worden betrokken.

³ Indien uit de vastgestelde jaarrekening blijkt dat er sprake is van een tekort op de gewone dienst, dient Sint Maarten op grond van artikel 18 lid 6 van de Rft bij aanbidding van de jaarrekening aan te geven welke maatregelen ter compensatie van het tekort worden genomen. Het Cft beoordeelt deze voorgenomen maatregelen vervolgens aan de hand van de normen van artikel 15 van de Rft.

⁴ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁵ De bijdragen uit het trustfonds voor de wederopbouw van de luchthaven zijn opgenomen als langlopende vordering op de balans. De terugbetaling maakt deel uit van een nog op te richten rampenfonds.

⁶ Idem.

⁷ Dit betreft het resultaat op de gewone dienst voor de periode 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2010.

⁸ Idem.

⁹ Bij het bepalen van de schuldquote is uitgegaan van het bbp voor 2023 dat het Internationaal Monetair Fonds (IMF) heeft gepubliceerd in IMF, 2023 Article IV Consultation discussion Curaçao and Sint Maarten, Press release and Staff Report, d.d. juli 2023.